

PROBLEMA NR. 1 (100 de puncte)

(a)

- 15. **numunube** = Eu le-am luat.
- 16. **eyua** = Voi veți plânge.
- 17. **timuanÿ** = Ea mă va vedea.
- 18. **bakachuchuikunubetuji** = Se zice că noi le ridicam deja.

(b)

- 19. **chisamanube** = Ea le va auzi. / Ele o vor auzi. / Ele le vor auzi.

(c)

- 20. Se zice că voi mă auzeați. = **esamumuikunÿji**
- 21. Ea te lua. = **tumumuikupi**
- 22. Ele o vor ridica. = **chakachanube**
- 23. Se zice că noi vom sta. = **bitibuaji**
- 24. Eu le-am ridicat. = **nakachunube**
- 25. Se zice că ea ne-a văzut deja. = **timubituji**

Reguli:

a. topică:

S*—V—Timp—O—[3pl]—[deja]—[se zice că...]

b. mărci persoane(S/O):

S/O	1	2
SG	nÿ	pi
PL	bi	e

pers. a III-a:

- **ti (S. 3)** dacă nu există obiect la pers. a III-a.
- **chi (S. 3)** dacă există obiect la pers. a III-a.
- **Ø (O. 3):**
- **nube (3pl)** =dacă există pers. 3pl S sau O

*Dacă rădăcina verbului începe cu vocală, ultima vocală a mărcii subiectului este elidată.

c. alte mărci: *deja* = **-tu** *se zice că...* = **-ji**

d. timp

trecut	perfect compus: Ø imperfect: Cuiku (C = ultima consoană a rădăcinii verbului)	sau	perfect compus: u imperfect: uCuiku (C = ultima consoană a rădăcinii verbului)
--------	--	------------	---

viitor: **a/ua** **

**Două clase de verbe:

-u + a > -ua	-u + a > -a
mu – a vedea	akachu – a ridica
tibu – a sta	umu – a lua
yu – a plânge	samu – a auzi

PROBLEMA NR. 2 (100 de puncte)

(a)

11. *gemu pae pigevoromai gemai iulai.* = **Porcii tăi ne vor tăia în grădina noastră.**
12. *vuatha peneveamai geria iulana.* = **Crocodilul va veni din grădina lor.**
13. *iga-ripa-ria ina rivu-ana.* = **Noi urmează să cunoaștem mamele de la masă.**
14. *amamui pegevuligiria gana magani* = **Tații voștri au spălat peștii lui.**

(b)

15. *Tații noștri urmează să taie porcii mamei de pe masă.* = **amamai igevororia ina gana pae rivuana.**
16. *Eu tocmai te-am distrus.* = **avaravamu.**
17. *Mama crocodilului ne-a mâncat în oraș.* = **vuatha inana peganiganimai vanuai.**
18. *Voi veți spăla iarba lor din canoa noastră.* = **pigovuligia geria mu gemai gaiana.**
19. *Noi urmează să venim.* = **igaveamai.**

Reguli:

Topică: S-V-O-L

Posesie:

a) inalienabilă:

- i) Posesor pronume: **N-P**
- ii) Posesor substantiv: X al lui Y = **Y X-P** (P acord cu Y)

b) alienabilă

- i) Posesor pronume: **ga/ge-P N**
- ii) Posesor substantiv: X al lui Y = **Y ga/ge-P X** (P acord cu Y)
ga- = obiecte posedate care sunt (pregătite să fie) mâncate
ge- = în restul situațiilor

Adjective posesive

P	sg	pl
1	-ku	-mai
2	-mu	-mui
3	-na	-ria

Obiect direct

O	sg	pl
1	-ku	-mai
2	-mu	(-mui)
3	-a	-ria

Locativ

L	
	-ai = în
	-ana = din, de la

Conjugările verbului:

V	urmează să + V	viitor simplu	tocmai + V	perfect compus
I sg.	ana	pana	a	pa
II sg	ono	pono	o	po
III sg	ene	pene	e	pe
I pl	iga	piga	ga	paga
II pl	igo	pigo	go	pogo
III pl	ige	pige	ge	pege

PROBLEMA NR. 3 (100 de puncte)

(a) $12 + 14 = 10 + 16 = 2 + 24$

(b) A = mik; B = taku(b); C = tek; D = fam(e)

(c)

keba fin barye = 33

tek dekin = 19

yupa taku(b) barye keba winilye = 253

(d)

9 = toupne barye

49 = keba bitinyaba dekin

165 = yupa naku(b) barye keba kok lom dekin

467 = yupa fin dekin keba toupne dekin

Reguli:

- Numerele de la 2 la 24 se scriu în oglindă, în funcție de poziția lor pe corpul uman (numărătoarea merge de la degetul mic de pe o parte, până la cap și apoi înapoi spre degetele de pe cealaltă)
- **barye vs. dekin:**
 - barye: ≤ 13
 - dekin > 13
- 1-3 (ton, bitinye, winilye) se comportă diferit
 - nu primesc barye
 - bitinye/winilye -> bitinyaba/winilyaba
- $25 + X = \text{keba } X$
- $25 * Y + X = \text{yupa } Y \text{ keba } X$